

Фэрнанду Пэсоа/ Fernando Pessoa (1888 – 1935)

Сваю радзіму, якою ён называў партугальскую мову, Фэрнанду Пэсоа прыдбаў у 17 гадоў, калі пераехаў з Паўднёвай Афрыкі, дзе жыў з пяцігадовага ўзросту, у Партугалію. Да гэтага ён пісаў вершы па-ангельску. У 1918 годзе у Пэсоа выйшаў англамоўны зборнік “35 санэтаў”, куды ўвайшла і паэма “Антыной”.

Прапануем вашай увазе пераклады твораў Фэрнанду Пэсоа з абедзвюх моваў, на якіх пісаў паэт.

Партугальскае мора

Вершы

Аўтапсіхаграфія (Autopsicografia)

Паэт не шчыры ніколі,
Хоць праўда ў кожным сугуччы
Баліць прыдуманым болем,
Калі сапраўды балюча.

А потым яго чытач
Не двум гэтым болям, а трэцяму
дасць веры й даверыць свой плач,
хоць не павінна балець яму.

Так круціцца па-вар’яцку
і плача слязой чужой
катрынка, машынка, цацка,
што людзі завуць душой.

пераклад з партугальскай – Андрэй Хадановіч

Партугальскае мора (Mar Português)

О салёнае мора, наш вечны палон!
Соль твая – партугальскія слёзы здавён.
Плачуць маці – скараюць сыны далягляд,
Плачуць дзеці – не вернуцца бацькі назад,
І нявесты – бо спяць у прадоннях марскіх

Заваёўнікі мора – каханья іх.

Сэнс у гэтых ахвярах тады толькі ёсць,
Калі ў душах – прастораў марскіх прыгажосць.
Толькі той, хто мінае апошні парог,
Боль спазнаўшы найгоршы, яго перамог.
Хай знаходзім у моры мы вечны спакой –
Ды нябёсы люструюцца ў хвалі марской.

пераклад з партугальскай – Ганна Янкута

Малітва

(Prece)

Ўладару, вось і робіцца нічым
Душа... А быў жа шторм – бязмежны, вольны...
Вакол варожай цішы стылы дым,
Сусветны акіян і жаль няўтольны.

Але агонь жыцця, што на вятрах
Палаў, не згас, і наш канец – сумнеўны.
Яго схаваў нябыту мёртвы прах,
Развеяць прах спашлі нам брыз павеўны.

Дай бураў, а пакоры – не пакінь:
Спакой для нас ёсць самай горкай чашай,
І гэтым разам мора далячынь –
Любога мора – вечна будзе нашай.

пераклад з партугальскай – Кацярына Маціеўская

Хто стукае ў цішы...

(Quem bate à minha porta...)

Хто стукае ў цішы
У дзверы майго дому?
Пра смерць мае душы
Хіба яму вядома?

Уведаў ён хіба,

Што ноч мая настала,
Што марнасць – барацьба,
І я завяз трывала,

Што я не чую стук?
Навошта ж грукат гэты –
Абсурдны, скрушны гук
Да заканчэння свету?

пераклад з партугальскай – Ганна Янкута

З кнігі “35 санэтаў” (35 sonnets)

I

У словах, кнігах, дзеях нас няма.
Бясконцасцю адзеленыя мы
Ад сутнасці сапраўднай – і дарма
Спрабуем перайсці парог нямы.

Нам не перасяліць у думку дух,
Неіснаванню формы не здабыць,
Для нас таемны ўласных душаў рух
І невядома нам, што значыць – быць.

Самападман, сафізмы, гульні слоў
Да іншага не набліжаюць нас.
Спрабуе кволы розум зноў і зноў
Спазнаць – і адступае кожны раз.

Дух на хвіліну ўспыхвае адну.
Мы – сны пра нас, мы – сон чужога сну.

пераклад з ангельскай – Кацярына Маціеўская

II

Калі ўсё тое, што навокал нас, –
Скажэнне, зроку хібнага падман,

То незямное вока бачыць праз
Відочны свет – заценены экран.

Не адшукае ісціны пагляд,
Бо бачнасць – відавочная мана,
І свет, які на свой спазнаем лад, –
Відзеж, што нас, сляпых, пераканаў.

Як нам жыццё асэнсаваць? Ніяк.
Усё – абсурд, знаёмы да пары,
Ці штось яшчэ, высокіх мэтаў знак,
Даўно забытых намі. Унутры –

Суцэльны боль жыцця: живе ўваччу
Нянавісць да таго, што я хачу.

пераклад з ангельскай – Ганна Янкута

III

Падумаўшы, што мой найгоршы верш,
Дух перажыўшы, Забыцця міне,
Што існасці шукацьме хтось найперш
У спісаных старонках, не ўва мне,

Прытрызніўшы, што прышлы пілігрым
Маім быццём захоплены, хаця
Душа памерлая гаворыць з ім
Несупадзеннем сутнасці й быцця,

Я лютасцю палаю да ўсяго,
Што робіць свет такім, якім ён ёсць;
У гэтым – вусцішнасць жыцця майго,
Начных хімераў распачная млосць.

І словы, што ратуюць да пары,
Бязмежнасць гневу спальвае ўнутры.

пераклад з ангельскай – Кацярына Маціеўская

IV

Я не магу ўявіць, што тло, распад
І смерць табой валодаюць, аднак
Ты – толькі ў думках; шмат гадоў назад
Так сталася, так ёсць і будзе так.

Я ў сэрцы вобраз твой ствараў наноў –
І тым тваю захоўваў прыгажосць;
Вучыла памяць: за мяжою сноў
Тваё бяссмерце – толькі ў ім ты ёсць.

Прыходзячы ж туды, дзе твой спачын,
Не бачачы нічога, акрамя
Таго, як пад суплётамі раслін
Знікае камень – і тваё імя,

Як з гэтым быць, не разумею я:
Тут смерць увасабляецца твая.

пераклад з ангельскай – Кацярына Маціеўская

V

Як думаць я магу – бо ад пачатку
Штодзённага жыцця скупы наказ
Змушае жыць у цесным беспарадку
Мой дух у свеце, што марнуе час?

Як засяродзіцца на ўласнай мэце,
Якую мне абраў, здаецца, лёс,
Калі чакаюць зноў у гэтым свеце,
Каб штосьці я зрабіў альбо прынёс?

І грошы для вяселля з Музай, тыя,
Што пазычаў “на заўтра” напавер,
Растраціў я на клопаты пустыя –
Я спусташальнік вечнасці цяпер,

Як шчыры грэшнік, што свае загану
Штодня за рай выменьвае жадану.

пераклад з ангельскай – Андрэй Стэфановіч

IX

О, быць ляготным, любячы ляготу!..
А я ляготу не цяплю сваю;
Хачу, падлеглы штучнаму прыгнёту,
Ісці наперад – і заўжды стаю.

Нібыта звер, загнаў сябе за краты,
Збыткоўным падаецца кожны рух.
Бяздзейнне адчай абудзіць кляты –
Злююся на адчай: заганны круг.

Як той няшчасны, што захрас у твані
І ўсё яшчэ трымаецца ледзь-ледзь,
У бессэнсоўным б'юся я змаганні,
А думцы нават гэта не здалець.

І дзень пры дні ўсё тое ж пачуццё.
Так пражываю мёртвае жыццё.

пераклад з ангельскай – Ганна Янкута

XXII

Мая душа ёсць шэсцем егіпцян,
Што твораць невядомыя абрады
Ў магільні, дзе цяпер – адно туман;
Не дасць ніхто іх расшыфроўцы рады.

На іх вачах у даўнія гады
Бог да святых сыходзіў у пустэчах.
Магутнасць веды сталася тады
Грахам для душ, занадта чалавечых.

Што значыць гэты дзіўны рытуал?
Спрабую ўразумець, пакуль раптоўна
У думках не з'яўляецца правал,
І памяць спусташаецца гвалтоўна.

Напружваю я памяць, каб затым
Глядзець на шэсце поглядам пустым.

пераклад з ангельскай – Ганна Янкута

© Кацярына Маціеўская, пераклад, 2009

© Андрэй Стэфановіч, пераклад, 2009

© Андрэй Хадановіч, пераклад, 2009

© Ганна Янкута, пераклад, 2009